

МУЗИКАУТОР

ИКОНОМИЧЕСКА ОБОСНОВКА

КЪМ

ПРОЕКТ НА ТАРИФА
ЗА ОПРЕДЕЛЯНЕ РАЗМЕРА НА ВЪЗНАГРАЖДЕНИЯТА, ДЪЛЖИМИ ЗА
МЕХАНИЧНО ВЪЗПРОИЗВЕЖДАНЕ НА МУЗИКАЛНИ И СВЪРЗАНИ С ТЯХ
ЛИТЕРАТУРНИ ПРОИЗВЕДЕНИЯ ОТ ДИДЖЕИ ПРИ ОСЪЩЕСТВЯВАНЕ НА
ПРОФЕСИОНАЛНАТА ИМ ДЕЙНОСТ

1. Обща икономическа обосновка

Предложението за тарифа се изготвя с цел усъвършенстване и актуализиране на модела за лицензиране механичното възпроизвеждане на музикални и свързани с тях литературни произведения (наричани за краткост „музика“) върху различни носители, ползвани от диджеи в професионалната им дейност и обхващане на един цял сектор от икономическата дейност, при който музиката е основен, задължителен и определящ елемент на бизнес моделите, но до сега остава нелицензирана за този тип ползване.

Съгласно наложената международна практика, възприета от Министерство на културата, потвърдена с решения на КЗК и Съда на Европейския съюз, изготвянето на проекта на Тарифа се извърши чрез:

- изследване на механизми, инструменти и правила за определяне размера на възнагражденията на сродните дружества в други държави;
- изследване на тарифните позиции при тях и извеждане на релевантните такива за България;
- изготвяне на предложение за правила на прилагане на изведените тарифни позиции на база проведените изследвания, събраната информация в сдружението за функционирането на пазара на ползване на музика от диджеи в професионалната им дейност.

Основен обект на икономическия анализ в сферата на авторските възнаграждения е идентификацията на икономическата същност на интелектуалните продукти и реалната им приложимост и полезност в стопанския живот. Това е и основната отправна точка при извършените анализи и оценки, на основата на които са разработени както общия методологичен фундамент за формирането на тарифите, така и самите позиции с детайлно отчитане на определящи характеристики като начин на използване на музикално съдържание, вид и категория стопански обект, аудитория и други. От своя страна, правилната идентификация на икономическата същност на интелектуалните продукти и произтичащата от нея полезност за ползвателите е в основата на формирането на дължимите възнаграждения и тарифите, по които те се изчисляват.

Като икономическа категория, пазарът на музикални интелектуални продукти съдържа всички принципно налични атрибути и производните им – търсене, предлагане, цена, еластичност, възможност за диференцирано и колективно потребление и други. Съществено различие тук, в сравнение с много от останалите пазари в икономиката, е наличието на представителство, възникнало преди всичко поради необходимостта от минимизиране на транзакционните разходи или очакваните разходи по индивидуалните сделки. В този смисъл, възнагражденията за ползване на музикално съдържание, както и като цяло за този клас интелектуални продукти, не могат да бъдат отчетени на основата на теоретичната икономическа концепция за равновесната цена, постигната чрез корекции от страна на търсенето и предлагането, тъй като този процес не е налице.

Стандартният подход за ценообразуване на стоки и услуги е разходоориентиран, или в случая би трябвало да се състои от механичното калкулиране на извършените разходи от страна на създателите на музикално съдържание плюс определена норма на печалба.

Този подход е практически неприложим поради следните обективни основания:

- Интелектуалните продукти нямат "себестойност" в традиционния смисъл на думата, тъй като за тях е характерна категорията уникалност, която не може да бъде измерена и остойностена. Тук са неприложими дори и по-нетрадиционните икономически способности за определяне на стойност като хедонично ценообразуване, оценяващо съставните части на продукта по отделно (поради естествената неделимост на музикалното съдържание) и склонността за плащане, основаваща се на декларираното ефективно търсене (преди всичко поради високата нехомогенност на ползвателите);
- Механичният сбор на директно направените разходи в процеса на създаване на интелектуалния продукт не е определящ по отношение стойността му за даден потребител, тъй като тя зависи изцяло от оценката на ползвателя за полезността, която той получава в следствие ютилизацията на интелектуалния продукт. Освен това, от гледна точка на направените разходи, функцията на полезността може да приема различен вид за отделните ползватели, поради което безусловното й извеждане не е възможно;
- За потреблението на интелектуалните продукти, в частност на музикалните произведения, в много голяма степен са характерни категориите неделимост и неизключваемост от потреблението, което по отношение на икономическата им същност ги доближава до публичните и смесените блага. Поради възможностите за многократно и едновременно както времево, така и териториално потребление, тези продукти не подлежат на амортизация в строгия смисъл на думата и в този аспект кумулативната стойност на произведенията нараства с увеличаване на броя заинтересовани ползватели;
- Коректното определяне на извършените разходи в процеса на създаване на музикално съдържание за всеки участник практически не е възможно, преди всичко поради трудности, свързани с адекватното индивидуално разделяне и отчитане на разходите. От своя страна, тази хипотетична възможност влиза и в противоречие с естествено възникналите отношения на представителство в сектора в световен мащаб с оглед преодоляването именно на изключително значимата категория на транзакционните разходи.

Вторият подход за оценка на интелектуалните продукти е сравнителният анализ. За разлика от разходоориентирания, чрез него определянето на тарифа за авторските възнаграждения е напълно възможно. На първо място, това е така, тъй като отговорът на въпроса не се търси в категория като "себестойност", която, както беше описано, не може да се определи. На второ място, тъй като общата стойност или полезност на интелектуалните продукти се променя в зависимост от тяхното търсене, изчисляването на възнагражденията е необходимо да се основава на външни за системата категории като вид на потребителите, интензивност на ползване и участие на съдържанието във формирането на добавена стойност. Директното изчисляване тук е обвързано с голям брой допускания, поради което е оправдано те да се формират на основата на осреднени аналогични стойности от международната практика.

Вътрешен фактор в подкрепа на сравнителния анализ е Решение на КЗК № АКТ-1780-20.12.2011, потвърдено от две инстанции на Върховния административен съд (ВАС). Обект на разглеждане в производството бе тарифата на МУЗИКАУТОР в сектор Публично изпълнение на музика в хотели, заведения, магазини и др. п. В решението се казва:

„Специфичната същност на интелектуалните продукти е основание за неприложимостта на понятието себестойност при преценката на дължимите за тях възнаграждения, тъй като тяхната себестойност в икономически аспект не може да бъде определена обективно. Тарифата на МУЗИКАУТОР е формирана от два компонента – възнагражденията, събирани за авторите, и административните разходи за дейността. Първият компонент не подлежи на икономическа оценка по посочения метод, а административните разходи са само част от себестойността на „услугата“. МУЗИКАУТОР не формира печалба съгласно чл. 40, ал. 3 от ЗАПСП в резултат на предоставянето на „услугата“ си, поради което не може да се определи марж между печалба и себестойност. С оглед на горните мотиви за неприложимостта на първия метод, КЗК използва като критерий за оценка на тарифата на МУЗИКАУТОР сравнителния подход. В подкрепа на избора на този подход е постановеното заключение на Съда на Европейския съюз по дело 395/87 *Tornier срещу SACEM* (френската ОКУП) по отправено преюдициално запитване от френския съд относно критерия за оценка на тарифата, определена от френската ОКУП за изпълнение на музика в дискотеки.

В хода на проучването КЗК анализира представените от молителя методологии за формиране на тарифни позиции за авторски възнаграждения при публично изпълнение на музикални произведения от репертоара на МУЗИКАУТОР в средствата за подслон и местата за настаняване и заведения за хранене и развлечения. Установи се, че като общ принцип ОКУП формира цените по тарифата си въз основа на осреднени аналогични стойности от тарифи на чуждестранни дружества след прилагането на коригиращи коефициенти за елиминиране на различията в нивото на доходи, цени и при необходимост от други величини. Сравнението се извършва, като се отчитат основните икономически различия между държавите чрез брутен вътрешен

продукт (БВП); БВП на човек от населението; БВП на човек по стандарта (паритета) на покупателна способност (БВП на ППС), като при формиране на тарифата на МУЗИКАУТОР е използван показателят БВП на ППС.

Резултатът от проверката показва, че методиката, която отчита равнището на тарифите на 6 държави, избрани с оглед критерии като социално и икономическо развитие и съдържание на националните репертоари, има за резултат определянето на отправната стойност на тарифите, спрямо която МУЗИКАУТОР адаптира конкретните цени с оглед националната специфика на категориите ползватели. Методиката доказва по-конкретно, че тарифите на МУЗИКАУТОР са разработени в съответствие с утвърдените практики в 6 референтни държави, избрани от МУЗИКАУТОР въз основа на обективни и обосновани критерии. С приложения алгоритъм МУЗИКАУТОР изчислява референтна стойност, въз основа на която определя цените по тарифата си, като равнището на цените на българската ОКУП е около средното равнище на избраните държави. Въз основа на допълнително събраните данни има достатъчно основания да се обобщи също така, че използваните икономически критерии, като БВП на ППС, който показател държи сметка за всички държави членки, с голяма степен на достоверност определят тарифата на МУЗИКАУТОР като намираща се в границите между съпоставими най-ниски и най-високи ценови равнища във всички държави членки от ЕС, като категорично не ги превишават. С оглед на изложеното КЗК приема, че тарифата на МУЗИКАУТОР е приета при спазване на точно определени и обективни критерии и условия, които се прилагат обичайно в търговската практика на сродни европейски организации, при съобразяване с пазарната действителност на съответния национален пазар, както е определен в настоящото производство, и в законовите рамки, поставени от ЗАПСП и ЗЗК. „

Външен фактор, доказващ приложимостта на сравнителния анализ, е решение на Европейския съд по дело C-177/16. Решението ясно дефинира неговата приложимост като механизъм за определяне на тарифи. Според съда, за да се провери дали дадена организация за управление на авторските права прилага справедливи цени, е целесъобразно нейните тарифи да се сравнят с приложимите в съседните държави тарифи, както и с тези в други държави членки на ЕС. Дадено сравнение не може да се приеме за недостатъчно представително само поради факта, че то обхваща ограничен брой държави членки. Не може да има минимален брой пазари, които да бъдат сравнявани. Изборът на подходящи и сходни пазари зависи от конкретните обстоятелства във всеки отделен случай. То може да се окаже релевантно, при условие че референтните държави членки са избрани в съответствие с обективни критерии. Такива могат да бъдат потребителските навици, икономически обстоятелства като brutният вътрешен продукт, културно наследство и др.

Основно предимство на сравнителния анализ като метод за определяне размера на възнагражденията е възможността за адекватно приравняване на тарифите и техните парични еквиваленти, прилагани в други части на Европа,

към общи параметри. Сравняването на тарифните позиции на различните държави по този начин дава възможност за извеждане на обща тенденция, която в последствие да бъде съобразена и приложена съгласно спецификите на българската действителност.

За да бъдат адекватно приложени и съобразени с условията и спецификите на българската среда, при обработката на изходните данни от проучването се използва макроикономическият инструментариум, в частност основните индикатори за стопанско развитие – БВП и население.

Брутният вътрешен продукт е макроикономически индикатор за икономическа активност и се дефинира като общата стойност на всички стоки и услуги след приспадане на междинното потребление, произведени в даден географски район за определен период от време. Тъй като всичко, което е произведено или се реализира, или остава на склад, БВП също така е индикатор за съвкупното ниво на доход в икономиката – получени приходи от реализацията, респективно увеличение на материалните запаси със съответната стойностна оценка. За елиминиране на различията в броя население и повишаване на сравнимостта между държавите се използва производният показател БВП на човек от населението. Обемът на БВП спрямо паритета на покупателната способност (ППС) се изразява с базово ниво от 100, което отговаря на средното ниво на БВП в 27-те членки на ЕС, съотнесено към ценовите им равнища. По този начин европейската икономика има средно ниво на БВП от 100 по ППС при вземане под внимание на общото ценово равнище във всички държави. Това означава, че ако резултатът на една страна е над 100, то тогава както БВП на човек, така и реалният и съизмерим стандарт на тази държава е по-висок от средния.

Размерът на преизчислените в лева стойности от валути в други държави е формиран под влиянието на различията в ценовото равнище и равнището в доходите в отделните икономики. В тази връзка въпросните стойности следва да бъдат коригирани чрез брутния вътрешен продукт, изчислен по паритета на покупателната способност. Паритетът на покупателната способност е обща система, която елиминира разликите в равнищата на цените и доходите между отделните държави. По този начин се позволява сравнимост в най-висока степен, както между равнището на отделните икономики, така и между конкретна избрана стойност, след нейната корекция. Освен като международен стандарт за коригиране на различията между икономиките в отделните държави, БВП по ППС е и механизъм за гарантиране на ненадценяване или подценяване на крайния резултат.

По отношение на изчислителните процедури в тарифното предложение на МУЗИКАУТОР, изходните данни следва задължително да се коригират с БВП по ППС, тъй като представляват абсолютни стойности (същото не е задължително, когато говорим за относителни стойности). Използваните данни, както и процеса по коригиране е детайлно обяснен в документа, озаглавен „Методика за определяне размера на възнагражденията, дължими за механично възпроизвеждане на музикални и свързани с тях литературни произведения от диджеи при осъществяване на професионалната им

дейност“.

С оглед на всичко гореизложено МУЗИКАУТОР винаги използва сравнителния анализ за определяне размера на възнагражденията, независимо дали те стават база за договаряне с браншови организации, там, където съществуват и изпълняват дефиницията на ЗАПСП за представителност, или тарифите се утвърждават чрез провеждане на обществено обсъждане.

2. Отстъпвани права

Тарифата за определяне размера на възнагражденията, дължими за механично възпроизвеждане на музикални и свързани с тях литературни произведения от диджеи при осъществяване на професионалната им дейност обхваща дължимите авторски възнаграждения за записване на музикално съдържание от защитения репертоар на дружеството от страна на диджеите при осъществяване на професионалната им дейност. Под **„възпроизвеждане на произведение“** се разбира прякото или непрякото размножаване в един или повече екземпляри на произведението по какъвто и да е начин и под каквато и да е форма, постоянна или временна, включително запаметяването му под цифрова форма в електронен носител.

За определяне ползването, както и размера на дължими авторски възнаграждения следва да се има предвид естеството на работа на диджеите. Те формират набор от произведения (професионален каталог), придобити по различни канали – чрез твърди носители – DVD, CD, винилни грамофонни плочи и др. или като звукови файлове през различни интернет платформи. Последствие тези произведения се възпроизвеждат (презаписват) на работни твърди носители (CD; DVD), мобилни дигитални носители (flash памет), USB памет, външни хард дискове и др.) или директно на твърдия диск (паметта) на настолни компютри, лап-топи, таблети и др. п., с които диджеите реално извършват своята професионална дейност. Т.е. тези т.нар. работни копия на произведения, професионално подредени в плейлисти се изпълняват публично пред крайните потребители при различни случаи: в заведения за хранене и развлечения като барове, ресторанти, дискотеки и др. п.; при концерти, празници, тържества, спортни прояви, рекламни кампании и всякакъв друг вид озвучени събития. По този начин, за да бъде изпълнено публично произведението, предварително то е презаписано на друг носител, не за лично ползване, и така се осъществява хипотезата на чл. 18, ал. 2., т. 1 от ЗАПСП – възпроизвеждане на произведението, за което се изисква предварително разрешение от правноносителите и се дължи съответното възнаграждение (чл. 19 от ЗАПСП), на отделно основание от това за публично изпълнение.

Важно е да се уточни, че в предложената Тарифа ще попада само този вид ползване, а именно – възпроизвеждане на музикални произведения за целите на професионалната дейност на диджеите. Възнагражденията за публично

изпълнение се дължат от съответното заведение или организатор на концерт и се определят съгласно Тарифата за концерти и Тарифата за Хорека на МУЗИКАУТОР.

Ползватели по смисъла на предложената тарифа са физическите лица, които възпроизвеждат съществуващи записи, съдържащи произведения от репертоара от МУЗИКАУТОР, върху какъвто и да е носител с цел да ги използват в дейността си като диджеи.

В случаите когато физическите лица работят като диджеи на трудов договор възнагражденията се дължат от работодателя.

Когато диджеите се представляват или менажират от агенция възнагражденията могат да се изплащат и от нея.

Лицензите ще бъдат издавани персонално на диджеите, вкл. и в случаите, когато правата се уреждат от техния работодател или агенция, като лицензът ще може да се прехвърля в рамките на неговата валидност при напускане/назначаване или други промени при конкретното физическо лице – диджей.

За определяне на ползването и размера на дължимите авторски възнаграждения не е от значение дали оригиналните звукозаписи (файлове) на произведенията са придобити след заплащане за тях (от интернет платформи, легални CD, DVD, плочи и т.н.), тъй като това заплащане урежда единствено придобиването и ползването на оригинала. Всеки презапис на произведението и добавянето му в професионалния каталог на диджея е отделно ползване посочено по-горе, а именно възпроизвеждане. От друга страна е важно да се отбележи, че закупуването на музикален лиценз за възпроизвеждане (запис) на произведението по настоящата Тарифа не легализира самия произход на оригиналния звукозапис (файл). Грижа на диджея е да придобива единствено по легален/законен начин съответния оригинален звукозапис (файл) на произведението.

3. Пазар на предоставяне на услугите от диджеи при изпълнение на професионалната им дейност.

Пазарът в България се отличава с липса на всякаква хомогенност и регулаторни правила за извършване на дейността на диджеите. Няма общ регистър и нормативна база, която да регламентира специфично професионалната им активност, както и липсват официални данни за техния брой и ангажираност. Голяма част от диджеите извършват дейност като физически лица, често без договори с клиенти и съответно без отчитане на приходите от дейността.

Диджеите се различават по мащаба, оборудването, естеството на конкретните събития, които обслужват, броя на реализираните събития, времето през годината, в което извършват дейност, ниво на хонорарите и др. п. Някои изпълняват по няколко поръчки годишно за неголеми събития от личен

характер – сватби, рождени дни и др.п. Други са постоянно наети за озвучаване на дискотеки, барове и други обекти, като това може да е чрез трудов договор или чрез договор между обекта и фирма на съответния диджей. Има диджеи, работещи в по-големи компании, доставящи комплексни услуги, вкл, наем на сцена, озвучаване, кетъринг и др., които осъществяват много на брой и големи по обем събития годишно. На пазара оперират и диджеи-артисти, които са изградили професионално име и осъществяват професионалната си дейност във вид на концерти или събития, реализирани главно за тяхното лично представяне пред публика.

Вероятно поради тази причина в бранша няма професионални / браншови организации, които да обединяват значителен брой от опериращите диджеи. Съществуват няколко формирания, които представляват главно групи от диджеи на регионален принцип или опериращи в един специфичен сектор.

Всички тези особености на пазара и дейността на диджеите в България определят подхода при изграждане на механизъм за определяне размера на дължимите авторски възнаграждения, който да се основава на обективни критерии и е в зависимост от лесно контролирани и проверяеми обстоятелства. Предвид вече прилагания модел на тарифа от МУЗИКАУТОР до този момент, както и по примера на сродни дружества от други държави се възприе най-опростеният, балансиран и справедлив начин на формиране на тарифа, а именно чрез годишна фиксирана сума за осъществяване на неограничен брой възпроизвеждания. На тази база се формираха и позиции за по-кратки периоди на работа, отразяващи професионалните модели на редица диджеи.

Изводи и резултати от сравнителния анализ:

В европейската практика авторските възнаграждения за използване на музикални произведения при възпроизвеждане от страна на диджеи се формират по различни начини предвид спецификата на отделните пазари, националното законодателство, наличието и формата на функциониране на браншови организации, синдикати и др. п. Това може би е сферата с най-разнороден начин за определяне размера на дължимите възнаграждения в европейските дружества. Поради тази причина за изследването са взети само държавите, които имат сходен модел на ползвания и към момента от МУЗИКАУТОР и най-подходящ за нашия пазар, а именно – възнагражденията се определят на база фиксирана сума за година срещу правото да бъдат възпроизведени лимитиран или неограничен брой възпроизвеждания (презаписи). Предвид невъзможността за контрол на данните се възприе подхода да не се ограничава броят на извършените възпроизвеждания.

Изследваните държави са Хърватия, Полша, Словакия, Италия. Те покриват обичайните критерии на МУЗИКАУТОР за избор на държави, на първо място от които са сходство на тарифните принципи и структура и освен това:

- със сходни икономически показатели и близки до България – Хърватска;
- държави от Централна и Източна Европа – малка Словакия и държава с много по-голям пазар – Полша;
- задължително се изследва и тарифа на някои от най-старите и големи дружества в Европа с изградени добри практики и традиции, в случая на Италия.

След проведеня анализ, подробно описан в документа, озаглавен „Методика за определяне размера на възнагражденията, дължими за механично възпроизвеждане на музикални и свързани с тях литературни произведения от диджеи при осъществяване на професионалната им дейност“, се формира съответната средна стойност за дължими авторски възнаграждения от **320 лв. без ДДС** на година, валидна за България и тази стойност бе приета за основа за изграждане на настоящото предложение за Тарифа.

Като се има предвид, че броят възпроизвеждания, т.е. големината на професионалния каталог на един диджей е в относителна зависимост от периода на работата му през годината, но все пак е наложително да има достатъчно голям набор от произведения за осъществяване на своята дейност, както и факта, че независимо от заплатения период не се ограничава броят на възпроизвежданията, се формираха позиции за заплащане на възнаграждения за по-кратки периоди от една година, но без сумата да се намалява автоматично пропорционално, а в относителен размер, както следва:

Срок на договор	Авторски възнаграждения за DJ
1 календарна година	320 лв. без ДДС
6 месеца	240 лв. без ДДС
3 месеца	160 лв. без ДДС
1 ден	80 лв. без ДДС

Характерно за всички Тарифи на МУЗИКАУТОР е прилагането на отстъпки при определени критерии, каквито са разработени и в настоящия проект – за браншова организация, за авансово плащане и за 3 или повече лиценза на юридически лица. Същите са описани в самия Проект на Тарифа.